

TASVIRIY SAN'AT YO'NALISHI TALABALARINI TAYYORLASHDA ZAMONAVIY OQIMLARNING O'RNI

Kalandarov Shamsiddin Saidmuhammadovich

UrDU "San'at" kafedrası o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Maqolada rangtasvir yo'nalishi talabalarini rangtasvirchi rassom sifatida o'rgatishda Tasviriy san'atda ananaviy va zamonaviy uslublar tanlov fanidan milliy san'atimizning ananaviy va zamonaviy uslublarini o'qitishga mo'ljallangan bo'lib unda uslublarning tarixi va mazmuni va qanday ishlash jarayonini kichik boshlang'ich tajribalar o'tkazilishi va o'rganilishi haqida ma'lumotlar berildi.

Kalit so'zlar: rangtasvir, uslub, san'at, tasviriy san'at, avangard, usul, oqim, yo'nalish, avangardizm, abstraksionizm, ijod, realizm, oqim, hissiy, kubistik, minimalistik, falsafiy, ramziy, g'oyaviy, voqelik.

ABSTRACT

The article aims to teach the traditional and modern styles of our national art from the selection subject of traditional and modern styles in fine art in teaching the students of painting major as a painter. Information was given about its implementation and study.

Keywords: painting, style, art, fine art, avant-garde, method, flow, direction, avant-garde, abstractionism, creativity, realism, flow, emotional, cubist, minimalist, philosophical, symbolic, etc. reality.

АННОТАЦИЯ

В статье поставлена задача преподавания традиционных и современных стилей нашего национального искусства с учетом темы выбора традиционных и современных стилей в изобразительном искусстве при подготовке студентов-живописцев и дана информация об их изучении.

Ключевые слова: живопись, стиль, искусство, изобразительное искусство, авангард, метод, течение, направление, авангард, абстракционизм, творчество, реализм, течение, эмоциональная, кубистическая, минималистическая, философская, символическая и др. реальность.

KIRISH

O'zbekiston ijtimoiy hayotida bo'lgani kabi, uning san'atida ham tub o'zgarishlar sodir bo'lmoqda. O'zining boy merosiga ega bo'lgan tasviriy san'at, xususan uning eng ommaviy turi-rangtasvir san'atning boshqa turlaridan o'zining

taraqqiyparvarligi, g'oyalarni avangard usulda tasvirlashga qulayligi bilan ajralib turadi. Shu bois ham rangtasvirida turli oqim, yo'nalish va uslublarga tarmoqlangan xamda ramziy shakllar asosida yaratilgan asarlar tasviriy san'at tarixida alohida o'rin tutadi.

Hozirgi zamon rangtasvirida asosan ikkita qarama-qarshi va ziddiyatli an'analarni ko'rish mumkin. Ularning biri «retro», ya'ni an'anaviy realistik qonun-qoidalar asosida yaratish bo'lsa, ikkinchisi esa, «avangardizm», ya'ni jaxon san'atining ilgor an'alarining chegarasidan olib chiquvchi oqim va yo'nalishlarining to'g'ridan-to'g'ri natijasidir.

Avangardizm va abstraksionizmning nazariy ildizlari uning real voqelikda yaratilmasligiga sabab har qanday asar u yoki real hayotdagiga o'xshamasa ham, u avvalo o'z davri va fikr bayoninig voqealigini mujassamlashtiradi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ijoddagi erkinlik jamiyatdan tashqarida yashay olmaydi, jamiyat milliy uslublar tilida ifodalangan uz mazmunini san'atga beradi. Vaxolanki, milliy uslublar bir guruh san'atkorlarning to'qimasi emas, hayotda hamma hodisalar tegishli yo'riqnoma yoki yuqoridan quyiga tushirilgan yo'l yo'riqlar, xulq-atvor qoidasi yoki fikrlash usuli ham emas, balki etnik va til qardoshligining ma'naviy birligi jipslashtirgan hamda tarixiy yo'nalishlari hamkorligida yuzaga kelgan xarakat natijasidir.

Jaxon san'ati taraqqiyotida ayrim davrlar mavjudki, amaldagi badiiy usul, yo'nalish va tasvirlash vositalari davr talabini to'liq qondirolmaydi. Shunda ijodkor yangilikka intilishi natijasida o'ziga xos yo'nalishga, uslubga asos soladi.

O'zbekiston san'ati ham XXI asrga buyuk o'zgarishlar bilan kirib keldi. Shuning uchun ham ko'plab tashkil etilayotgan ko'rgazmalarda rassomlarning asarlari turli xil uslublarda ishlanganligining guvohi bo'lamiz. Ayni paytda bunday asarlarni tushunmaslik holatlari ham kuzatiladi.

Bu holatni ijobiy tomonga o'zgartiish uchun esa bizga asarlarni tub mohiyatini anglashda oqimlar paydo bo'lishining tarixiy sabablarini o'rganish katta yordam beradi. San'atdagi badiiy uslub - bu ma'lum bir davrda san'atning turli turlari va janrlarida ishlaydigan o'z kasbining ustalarining asarlarini birlashtirgan g'oyaviy va badiiy tamoyillarning tarixan shakllangan va ijtimoiy jihatdan aniqlangan birligi. Bu umumiylik badiiy shakllarning ozmi-ko'pmi barqaror va bir xil tizimini vujudga keltiradi. Qoida tariqasida, bunday bir xillik - uslubning asosiy belgisi sifatida, birinchi navbatda, me'morchilik va amaliy san'atda namoyon bo'ladi.

Tarixda arxitektura eng qadimgi san'at turi bo'lib haykaltaroshlik, rangtasvir va amaliy san'atlarni birlashtiradi va ma'lum ma'noda yetakchilik qiladi. Arxitektura,

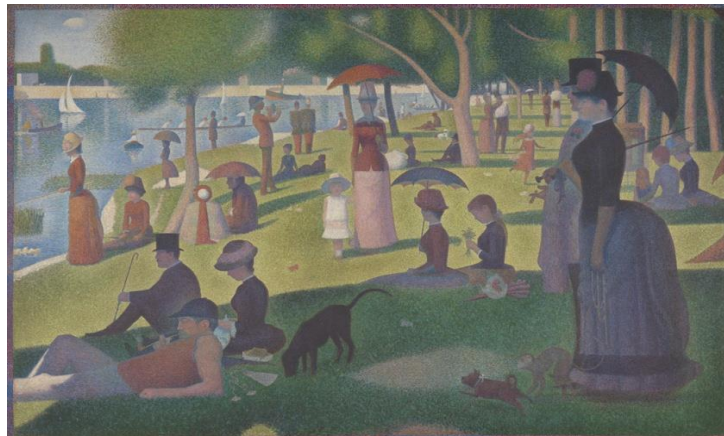
shuningdek, alohida xalqlarning butun madaniy hayotini aks ettiradi, uning yodgorliklari xalqlar mavjud bo'lgan davrlar uchun eng sezilarli bosqichdir.

Uslublarning o'zgarishlarini tarixga nazar solsak, ko'rishimiz mumkinki Davrlardagi tarixiy o'zgarishlar, siyosiy o'zgarishlar va ilmiy kashfiyotlarning oqim va yo'nalishlarga tasiri va shu bilan birga yangi oqim va yo'nalishlarni paydo bo'lishiga sabab ham bo'lgan. Yana rassomlarning dunyodagi o'zgarishlarga o'z ishlarida yangi uslublarini javob tariqasida ko'rishimiz mumkin. Uslublarni ma'no, shakli va tasviriy kontrastligi jihatidan Realistik, Avangard va abstrasiya yo'nalish va oqimlariga bo'lib o'rganishimiz mumkin.

Realistik - haqqoniy tasvirlangan asar va bu oqim o'z ichiga ko'lab uslublarni oladi, masalan, Roman uslubi (10-12-asrlar); Gotika uslubi (12-asr o'rtalari – 15-asrlar), Uyg'onish davri (14-16-asrlar) va boshqalar. Yangi davr badiiy uslublar va yo'nalishlar: Barokko va rokoko (16-18-asrlar); Klassizm va ampir (17-asr boshlari - 19-asrning birinchi uchdan bir qismi); Romantizm (frans. romantisme) — 18-asrning 1-yarmi — 19-asr; Realizm (19-asrning 30-80-yillari); Simvolizm (19-asrning 80-90-yillari); Impressionizm (19-asrning oxirgi uchdan bir qismi - 20-asr boshlari)

Avangard – reallizm qoidalarini ayrimlarini uslub g'oya va yo'nalishidan kelib chiqib shu bilan birga ayrim holatlarini chetlab o'tgan holda ishlangan asarlarga aytiladi. Tasviriy san'at yo'nalishi talabalarni tayyorlashda avangard yo'nalishida ijod qilgan eng mashhur rassomlardan ijodi va ularning turli uslubi orqali avangard oqimni ochib berish mumkin. Pol Sezan rang va shaklni birlashtirgan. U asarlarni geometrik shakllardek oddiylashtirish va uni rang kontrastlari ("sezanizm") orqali ochib beradi. Jorj Seurat va uning izdoshi Pol Signac "puantillism" (inglizcha pointalism fan kashfiyotlarida atom va malekulaning kashf qilinishi tasir qilgan) texnikasini yaratdilar, unda tasvir asosiy ranglarning alohida nuqtalari yordamida paydo bo'ladi, qo'shimcha ranglar bilan esa ranglardagi ranglarning kuchi yaxshilashadi.

M: Jorj Seurat “Gand Jatteda Yakshanba”

Pol Gogen yangi uslubga ega - sintetizm yoki "kluazonizm" dir, u sof rangdagi tekis dog'lar bilan ajralib turadi, emal bilan chegaralangan kabi qora chegaralar bilan kuchaytiriladi. Rangtasvirdagi dekorativ stilizatsiya, primitivizm va simvolizmning uyg'unligi Pol Gogenni "nabis guruhi" ning etakchisiga aylantirdi (M. Denis, P. Serusier, P. Bonnard, P. Ranson).

Vinsent van Gog, shu davr rassomchilik maktablarida o'qimagan va shu davr realism qoidalaridan o'zgacha asarlar yaratgan buyuk rassom, qalamtasvir va rang kombinatsiyasi va nuqta, vergulsimon, vertikal chiziqlar, maxsus tekisliklardan iborat dog'lar ko'rinishidagi, juda mahoratli mazok qo'yish texnikasi orqali hayratlanarli darajada yorqin tasvirlarni yaratildi. U haqli ravishda ekspressionizm asoschisi hisoblanadi.

Vinsent van Gog "Yulduzli oqshom"

Rassom Anri Russo o'z davrida tamom ila o'zgacha va yangi soddalik bilan o'z rasmlarida sodda va o'z-o'zidan sehrlangan dunyoni yaratdi va XX asr san'atida primitivizmga yo'l ochdi.

Abstrakt oqimi- yani mavhumlik bunda tariflab va tasvirlab lekin his qilish va anglash mumkin bo'lgan tushunchalar, g'oya va mafkuraviy asarlarni ko'ramiz. Bunda undan oldingi oqimlarni ta'siri juda katta. Masalan; hissiy, kubistik, minimalistik, falsafiy, ramziy va g'oyaviy.

Abstraktsiyalarni ko'rishimiz mumkin.

Xulosa qilib shuni aytish kerakki, xalqimizni oqimlar, uslublar va yo'nalishlarni o'rganishda hammamiz Rassomlaru ustozlar befarq bo'lmasligimiz kerak. Zero barcha atrofimizdagi chiziqlaru shakllar bu hayotimizda chuqur mano va mazmunga egadir.

Va har bir inson o‘z kasbining ustasi yoki egasi o‘z kasbini bilishi kerak. Shunda rassom va dizaynerlarimiz o‘zidan talab qilingan mahsulotni tushunushlari uchun hozirgi davrda nafaqat chizishni balki dunyo ilmlaridan boxabar bo‘lishlari kerakligi ochiq oydin ma’lum.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR (REFERENCES)

1. Абдуллаев Н. " САНЪАТ ТАРИХИ ", 2 ЖИЛД Ўқув қўлланма. Т.: San’at, 2001. - 188 б.
2. Ф.И. Каган, Г.К. Белугина " ХУДОЖЕСТВЕННЫЕ СТИЛИ, НАПРАВЛЕНИЯ И ТЕЧЕНИЯ ВТОРОГО ТЫСЯЧЕЛЕТИЯ", Учебное
3. Н.М. Сокольникова, В.Н. Крейн "История стилей в искусстве" Учебное пособие. М., "Гардарики", 2006. - 442 с.